

Tiek meklētas ziņas par Antona Geduša nacionālo partizānu grupu

Antons Antona dēls Gedušs (1898 — 1951) no Līvānu pagasta Turku ciema Tilta Gedušiem par varonību Latvijas Brīvības cīņās 1919. — 1920. gadā bija apbalvots ar Lāčplēša Kara ordeni. Neatkarīgās Latvijas laikā Gedušs bija aizsargs un robežsargs, vācu laikā policists (viņš bija Līvānu pagasta Kirupes tilta apsardzes posteņa priekšnieks). Vēlāk tika mobilizēts un Latviešu robežapsardzības pulka sastāvā sargāja Latvijas austrumu robežu no sarkanajiem partizāniem.

1944. gada vasarā, kad pulks caur Jēkabpils apriņķi atkāpās uz Kurzemi, Gedušs to pameta un devās uz dzimto pusi, kur izveidoja nacionālo partizānu grupu, kas uzturējās Steķu silā, un aktīvi traucēja padomju okupācijas režīma ieviešanu.

1945. gada maija beigās Geduša grupa iekļāvās Latvijas Tēvzemes sargu (partizānu) apvienībā, kurā tā paša gada oktobrī jau bija ap 1000 partizānu un 4000 rezervistu piecos apriņķos un kuras centrs atradās Līvānu apkaimē (vadītāji — Juris Rudzāts, Jānis Zelčāns, Kārlis Blūms, Roberts Timermanis, Antons Juhņevičs, Valērija Mundure u.c.). Antons Gedušs (segvārds — Kolpaks) vadīja apvienības 2. divīzijas Daugavpils pulka 3. bataljonu (tajā ietilpa Steķu, Rudzātu, Preiļu un Rubenkalna rotas). LTS(p)A uzsāka īstu partizānu karu pret komunistisko okupācijas režīmu Vidusdaugavas reģionā. Arī Geduša vadītie partizāni aktīvi vērsās pret padomju iestādēm.

Pēc tam, kad 1945. — 1946. gada ziemā čekisti sagrāva LTS(p)A, Antona Geduša grupa turpināja cīņu. Kā var secināt no arhīvu materiāliem, sākot ar 1946. gada vasaru, «Kolpaks» bija galvenais Līvānu apkaimes nacionālās pretestības kustības vadītājs un iedvesmotājs. Ļoti labi apbruņotā grupa (tajā ietilpa arī komandiera vietnieks Ernests Dārziņš, brāļi Pēteris un Onufrijs Cakuli, Alberts Počkinieks, Bronislavs Rusiņš, Aloīzs Skrūzmanis, Aloīzs Bojārs un citi partizāni) asi vērsās pret latviešu tautas paverdzinātājiem — čekistiem, iznīcinātājiem un padomju varas iestāžu darbiniekiem. Kaut arī laika gaitā grupa cieta smagus zaudījumus, tā turpināja aktīvu cīņu līdz 50. gadu sākumam (pēdējie Geduša grupas partizāni gāja bojā tikai 1956. gadā).

1950. gadā daļa no atlikušajiem grupas cīnītājiem no Skrēbeļu purva un Steķu sila pārcēlās uz Gaiņu purvu. Kā stāsta viens zinātājs, tad tieši šī purva Vīpes pagasta pusē netālu no Neretas upes pietekas Neretiņas sadursmē ar čekistiem gāja bojā varonīgais Lāčplēsis Antons Gedušs. LPSR VDK arhīva dokumentos rakstīts, ka tas ir noticis Krustpils rajonā 1951. gada 26. oktobrī. Viņa atdusas vieta pagaidām nav noskaidrota.

Lūdzu Antona Geduša radniekus un visus lasītājus, kuriem ir kāda viņa fotogrāfija vai jebkādas ziņas par šo Lāčplēsi un citiem viņa grupas partizāniem un kuri zina viņu kapavietas, sazināties ar mani pa tālruni 26276364 vai rakstīt uz adresi: Andrim Rūtiņam, «Ragārēs», Vietalvas pagasts, Pļaviņu novads, LV5109.